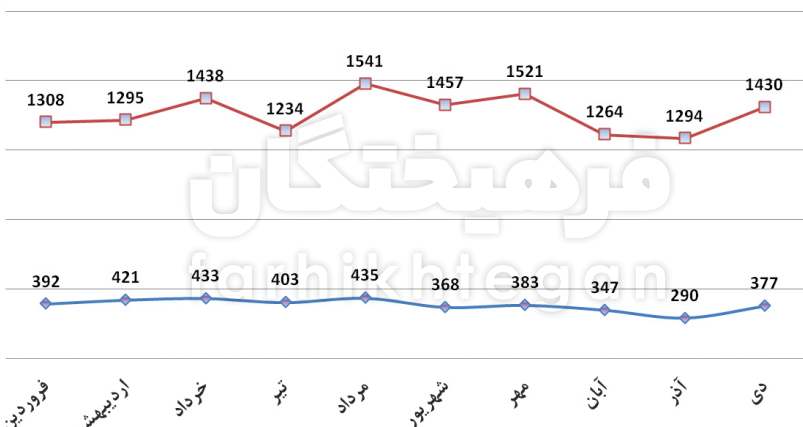

صادرات ایران در ۳۰۰ روز نخست سال ۹۷ به کدام کشورها بوده است؟

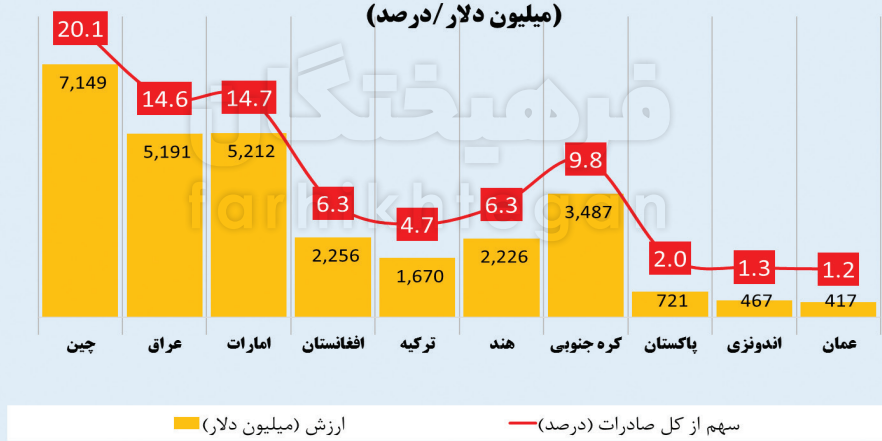
الگوی تجارت خارجی ایران

اگرچه کارشناسان و صاحب نظران اقتصادی سال هاست که بر رهایی کشور از اقتصاد تک محصولی و اجتناب از خام فروشی تاکید می کنند و بر ضرورت سیاستگذاری دولت برای صادرات محصولات با ارزش افزوده بالا به جای صادرات نفت خام اصرار می ورزند، اما آمار تجارت خارجی کشور در ۱۰ ماه گذشته نشان می دهد سهم نفت و فرآورده های نفتی در سبد صادراتی کشور همچنان سهم قابل توجهی است. کمیسیون توسعه صادرات اتاق بازرگانی ایران با استناد به آمار گمرک از تجارت خارجی کشور در ۱۰ ماه گذشته، تحلیلی را مبتنی بر بررسی وضعیت صادرات و واردات کشور و پیش بینی تجارت خارجی ایران تا پایان سال جاری ارائه داده است. براساس آمار منتشرشده از سوی گمرک ایران، ارزش تجارت خارجی کل کشور از ابتدای سال جاری تا پایان دی ماه افزون بر ۷۲ هزار میلیون دلار بوده که این رقم در مقایسه با مدت مشابه سال گذشته، کاهش ۱۰ درصدی داشته است. تحلیلگران اقتصادی، دلیل اصلی کاهش آمار تجاری کشور را ناشی از کاهش میزان واردات عنوان می کنند، چراکه آمار منتشرشده از سوی گمرک ایران نشان می دهد در ۱۰ ماهه سال ۹۷، ۳۶/۳ میلیارد دلار کالای غیرنفتی از کشور صادر و ۳۵/۷ میلیارد دلار کالای مورد نیاز به کشور وارد شده است. مقایسه آمار صادرات و واردات کشور در مدت مذکور نسبت به مدت مشابه سال گذشته گویای افزایش ۲/۲۱ درصدی در ارزش و کاهش ۴/۵۶ درصدی در وزن کالاهای صادراتی (غیرنفتی و غیرچمدانی) است؛ از سوی دیگر واردات کشور در ۱۰ ماه سال جاری به میزان ۱۸/۸۷ درصد از نظر ارزش و ۱۷/۳۸ درصد از نظر وزنی نسبت به مدت مشابه سال قبل کاهش یافته است؛ در نتیجه مازاد طراز تجاری کشور در ۱۰ ماهه امسال رقمی معادل ۶۷۸ میلیون دلار را نشان می دهد.

ارزش هر تن اقلام صادراتی و وارداتی ایران در ۱۰ ماه سال ۹۷ (دلار)

۱۰ مقصد اول کالاهای صادراتی ایران در ۱۰ ماهه سال ۱۳۹۶ (میلیون دلار/درصد)

کاهش ۱۹ درصدی آمار ماهانه واردات

طبق آمار منتشرشده، صادرات ماهانه کشور از آبان ماه سال جاری روند کاهشی داشته که این روند در دی ماه نیز همچنان ادامه داشته است. متوسط ماهانه صادرات غیرنفتی کشور تا دی ماه سال ۹۶، ۳۵۵۶٫۹۶ میلیون دلار بوده که در سال ۹۷ به ۳۴۳۵ میلیون دلار افزایش یافته است. این شکاف که در ماه های ابتدایی حتی به ۵۰۰ میلیون دلار نیز می رسید، در دی ماه به ۷۹ میلیون دلار کاهش یافته است. همچنین این اطلاعات نشان می دهد آمار صادرات ۲/۲ درصد بیشتر از ۱۰ ماه سال قبل بوده است. در مقابل نیز آمار ماهانه واردات عکس این وضعیت را نشان می دهد، به طوری که در سال ۹۶ متوسط آمار واردات ماهانه تا دی ماه ۴۳۹۷ میلیون دلار بوده که این رقم در سال ۹۷ به ۳۵۶۷ میلیون دلار، معادل ۱۹ درصد کاهش یافته است.

صعود ۱۳ درصدی ارزش واحد واردات

اگر ارزش واحد صادرات کشور را بر ارزش واحد واردات تقسیم کنیم، نتیجه به دست آمده نشان دهنده رابطه مبادله کشور است. بهبود این شاخص (بدون تغییر در قیمت جهانی) می تواند گویای تغییر ترکیب کالاهای صادراتی از مواد خام به کالاهای صنعتی ای باشد که ارزش افزوده بالاتری نیز برای کشور موردنظر به همراه دارد. از دیدگاه اقتصاددانان رابطه مبادله یکی از مهم ترین ابزارهای تجزیه و تحلیل مسائل اقتصاد کلان است و بهبود رابطه مبادله، این امکان را در اختیار کشورهای قاره می دهد تا در همان سطح درآمدی صادرات، کالاهای بیشتری را خریداری کنند. اما کاهش رابطه مبادله، گویای کاهش قدرت خرید کشورها در بازارهای جهانی است. نگاهی به آمار تجارت خارجی کشور بیان کننده این نکته است که تجارت خارجی کشور از سال ۱۳۸۸ به بعد به طور نسبی با کاهش رابطه مبادله مواجه بوده، به این معنا که با هر دلار صادراتی، کمتر کالا وارد کشور شده است. در ابتدای سال ۱۳۹۷ و به دنبال اعمال محدودیت هایی که در بخش واردات اجرا شد، وضعیت رابطه مبادله کشور بهبود یافت تا اینکه از مردادماه به بعد به دلیل گشایش های صورت گرفته در واردات، وضعیت اندکی بهتر از گذشته شد اما با وجود این، آمار نشان می دهد رابطه مبادله به زبان کشور در حال تداوم است. ارزش واحد صادرات در سال های ۱۳۸۸ تا ۱۳۹۶ به طور متوسط ۴۴۷ دلار بوده است. این رقم در ۱۰ ماهه سال ۹۷ به ۳۸۳ دلار کاهش یافته است. این آمار نشان می دهد خام فروشی در سال ۹۷ همچون سال های گذشته تداوم داشته و میزان آن در ۱۰ ماه گذشته بیشتر از میزان خام فروشی در یک دوره هشت ساله بوده است. درواقع می توان گفت افزایش نرخ ارز در سال های ۹۱ و

۹۷ موجب افزایش صادرات کالاهای با ارزش افزوده بالا نشده است. از سوی دیگر ارزش واحد واردات نیز نشان می دهد این شاخص در دوره تحریم های سال های ۹۰ و ۹۱ به دلیل افزایش هزینه های معاملاتی افزایش یافته و بعد از امضای برجام روند کاهشی به خود گرفته است، اما بار دیگر مجددا در سال جاری به دلیل محدودیت های وارداتی کشور، تا همراه افزایش یافته و سپس در آبان ماه سال جاری به پایین ترین سطح خود (از سال ۹۴ به بعد) رسیده است. روند افزایشی ارزش واحد واردات کشور از آبان ماه امسال بار دیگر آغاز شد، به طوری که ارزش واحد واردات در دی ماه به ۱۳ درصد افزایش نسبت به آبان ماه روند صعودی به خود گرفت.

سهم ۸/۴ درصدی صادرات میعانات گازی

کمیسیون توسعه صادرات اتاق بازرگانی ایران در تحلیل خود از آمار تجارت خارجی کشور این گونه بیان کرده که صادرات میعانات گازی به نفع سایر کالاهای (صنعتی و کشاورزی، فرش و صنایع دستی) در حال کاهش است به طوری که سهم این گروه از ۱۰ درصد به ۸/۴ درصد کاهش یافته. نکته قابل توجه در آمار سبد صادراتی کشور، رتبه نخست میعانات گازی است. در ترکیب سبد صادراتی ۱۰ ماهه سال جاری، با وجود کاهش ۸/۸۵ درصدی صادرات میعانات گازی، این محصول همچنان بالاترین رتبه صادرات را با ۳۰۳۵ میلیون دلار در اختیار دارد و سهم ۸/۴ درصدی از صادرات کل کشور را به خود اختصاص داده است. نکته قابل توجه اینکه ارزش واحد این محصول در ۱۰ ماه سال ۹۷ به ۵۲۱ دلار در هر تن رسیده، این در حالی است که ارزش واحد میعانات گازی در ۱۰ ماه سال ۹۶، ۳۹۲ دلار در هر تن بوده است. ناگفته نماند مقایسه آمار ماهانه صادرات میعانات گازی کشور نشان می دهد صادرات این محصول از دی ماه سال جاری مجددا از سر گرفته شده است.

محصولات پتروشیمی نیز در ۱۰ ماه سال ۹۷ به میزان ۱۲۳۳۰ میلیون دلار صادر شده که ۲۳/۹۲ درصد از کل صادرات کشور را به خود اختصاص داده است؛ این میزان در مقایسه با مدت مشابه سال قبل رشدی ۲۴/۶۹ درصدی را نشان می دهد. البته ارزش واحد صادرات این گروه کالایی تغییرات محسوسی نداشته است، چراکه براساس آمار ارزش هر تن محصولات پتروشیمی در ۱۰ ماه سال ۹۶، ۴۱۴ دلار و در سال ۹۷، ۴۱۱ دلار بوده است.

همچنین طبق آمار، صادرات سایر کالاهای (صنعتی و کشاورزی، فرش و صنایع دستی) در ۱۰ ماه سال ۹۷، ۲۰۹۶۷ میلیون دلار بوده که این میزان ۵۷/۶۸ درصد از کل صادرات کشور را

تشکیل می دهد. مقایسه صادرات این گروه کالایی در ۱۰ ماه سال جاری و مقایسه آن با مدت مشابه سال قبل گویای افزایش ۴/۶۴ درصدی است. علاوه بر این، ارزش واحد این گروه از محصولات که در ۱۰ ماه سال ۹۶، ۳۲۸٫۹۶ دلار بوده در سال ۹۷ با رشد ۸/۴ درصدی به ۳۵۵ دلار افزایش یافته است. آمار نشان می دهد ارزش صادرات ۱۵ قلم اول صادرات کشور ۱۶/۳۵ میلیارد دلار است که این میزان ۴۵ درصد از کل صادرات غیرنفتی کشور را تشکیل می دهد. پیش از این گفته شد که میعانات گازی در جایگاه نخست صادرات غیرنفتی کشور قرار دارد و سهمی ۴۵/۸۵ درصدی از کل صادرات را به خود اختصاص داده است، در حالی ۵۵ درصد از کل صادرات غیرنفتی کشور را ۱۴ قلم کالای صادراتی تشکیل می دهند. صادرات ۱۰ ماهه سال ۹۷ به میزان ۷۸۷ میلیون دلار بیشتر از مدت مشابه سال ۹۶ بوده، بر این اساس ۱۴ قلم اول صادرات کشور ۴۴۰۶ میلیون دلار افزایش داشته است.

کاهش سهم هند و کره از صادرات ایران

میان کشورهای مقصد صادراتی ایران، سه کشور چین، عراق، افغانستان، ترکیه، هند، جمهوری کره، پاکستان، اندونزی و عمان عمده ترین مقاصد صادراتی ایران بوده اند. نکته قابل توجه اینکه مقایسه سهم کشورها از کل صادرات ایران در سال های ۹۶ و ۹۷ نشان می دهد سهم دو کشور هند و جمهوری کره در سال ۹۷ در مقایسه با سال ۹۶ کاهش قابل توجهی داشته است. بر این اساس، هند سهم ۶/۳ درصدی و جمهوری کره سهم ۹/۸ درصدی از کل صادرات ایران را در سال ۹۶ داشته اند؛ این در حالی است که در سال ۹۷ سهم هند به ۴/۷ درصد و سهم جمهوری کره به ۳ درصد کاهش یافته است. کره جنوبی نخستین کشوری بود که در پی اعمال تحریم های یکجانبه آمریکا علیه ایران، به طور کامل واردات نفت از ایران را قطع کرد. سئول تا پیش از قطع واردات نفت از ایران روزانه به طور

میانگین حدود ۱۸۰ هزار بشکه نفت خریداری می کرد. توقف واردات نفت ایران از سوی کره جنوبی موجب شد واردات نفت کره جنوبی از ایران در ماه ژوئن سال ۱۸ ۲۰ نسبت به مدت مشابه سال گذشته ۴۰/۳ درصد کاهش یابد و به پایین ترین رقم از ژانویه ۲۰۱۵ برسد. هند نیز پس از خروج ترامپ از توافق هسته ای، در ماه ژوئن سال ۲۰۱۸ نزدیک به ۱۶ درصد کمتر از ماه قبل از آن از ایران نفت خریداری کرد. بر این اساس، هند که در ماه می سال ۱۸ ۲۰ روزانه بیش از هفت میلیون بشکه نفت از ایران وارد می کرد، در ماه ژوئن همان سال میزان واردات نفت خود را از ایران به حدود ۶ میلیون بشکه در روز کاهش داد.

کاهش واردات ۴۲۸۹ میلیون دلار کالای واسطه ای

آنچه از ماحصل آمارهای تجارت خارجی کشور می توان به دست آورد، بیان کننده این نکته است که صادرات ماهانه سال ۹۷ در مقایسه با سال ۹۶ افزایش داشته است. در ماه های ابتدایی سال ۹۷ و به دنبال افزایش نرخ ارز، صادرات نیز با افزایش قابل توجهی روبه رو شد اما پس از آنکه در فروردین ماه، دولت بخشنامه تک نرخی شدن نرخ ارز را ابلاغ کرد، شتاب صادرات به ناگهان گرفته شد و از ابتدای خرداد تا مهرماه موجب ایجاد ثبات نسبی در صادرات شد. در مرداد و شهریورماه، بخشنامه بازگشت ارز حاصل از صادرات طرف

سه ماهه که از سوی بانک مرکزی ابلاغ شد، بار دیگر صادرات به شکل چشمگیری کاهش یافت، چراکه صادرکنندگان به واسطه کاهش حاشیه سود خود، انگیزه شان را برای افزایش صادرات از دست دادند. در کنار این موارد نباید از تاثیر تحریم ها، مشکلات نقل و انتقال پول، کاهش واردات کالاهای واسطه ای و بی ثباتی نرخ ارز غافل شد. نمونه بارز آن کاهش واردات ۴۲۸۹ میلیون دلاری کالای واسطه ای در ۱۰ ماه سال جاری نسبت به مدت مشابه سال گذشته است. فعالان اقتصادی اتاق بازرگانی ایران بر این باورند که چشم انداز صادرات دو ماهه آینده و حتی سال آینده چندان مثبت نیست، چراکه تداوم عوامل بازدارنده یادشده همراه با کاهش نرخ رشد اقتصادی و حتی مصوبات اخیر دولت (تسهیل تسویه ارز صادرکنندگان) و از سرگیری صادرات میعانات گازی از ابتدای بهمن ماه و ذخیره این کالا روی آب این اجازه را نخواهد داد که صادرات در دو ماه آینده در مجموع فراتر از هفت میلیارد دلار برود و این به این مفهوم است که در سال جاری، کشور با افت صادرات به میزان هفت درصد نسبت به سال ۹۶ مواجه خواهد شد. در نتیجه تداوم عوامل بازدارنده و رشد نقدینگی و فشار تورمی ناشی از آن که تشدیدکننده عوامل بازدارنده خواهد بود، سال سختی را پیش روی صادرکنندگان قرار خواهد داد.

اخبار

کارنامه مثبت بانک ملی ایران در خروج از بنگاهداری

۹ هزار میلیارد ریال اموال مازاد را واگذار کرده است. این بانک، واگذاری را در راستای عمل به ماده ۱۶ قانون رفع موانع تولید رقابت پذیر و ارتقای نظام مالی کشور و همچنین عمل به سیاست های کلان دولت و خروج از بنگاهداری بانک ها انجام داده و در سال های ۹۵، ۹۴ و ۹۶ نیز بیش از ۳۶ هزار و ۹۰۷ میلیارد ریال از اموال مازاد خود را واگذار کرده است. از سوی دیگر، با توجه به تاکیدات رئیس جمهوری و ابلاغ قانون کاهش ۳۳ درصدی بنگاهداری سالانه بانک ها، بانک ملی ایران یکی از موفق ترین سازمان ها در فروش و واگذاری املاک مازاد و تملیکی بوده و تنها در سال جاری بیش از دوهزار و ۳۰۳ میلیارد ریال از سهام شرکت های سرمایه گذاری توسعه ملی (وتوسم) و سرمایه گذاری گروه توسعه ملی (ویانک) از شرکت های زیرمجموعه خود را واگذار کرده است.

بانک ملی ایران با توجه به سیاست های کلی دولت و تاکیدات رئیس جمهوری در تسریع روند واگذاری اموال و املاک مازاد بانک ها و افزایش قدرت تسهیلات دهی و تمرکز بر فعالیت بانکداری، واگذاری املاک ملکی و تملیکی و سهام شرکت های تابعه خود را در دستور کار قرار داده و این امر با جدیت در حال پیگیری است. به گزارش روابط عمومی بانک ملی ایران، افزایش قدرت تسهیلات دهی، خروج از مدیریت بخش های نامرتبط و تمرکز بر فعالیت بانکداری، افزایش سرعت گردش پول و افزایش دارایی های نقدی تنها بخشی از ثمرات فروش اموال مازاد و خروج از بنگاهداری است که بانک ملی ایران این مهم را در دستور کار خود قرار داده و در ۹ ماه ابتدای سال جاری نیز سه هزار و ۴۶۰ میلیارد ریال از سهام شرکت های تابعه و بیش از پنج هزار و ۵۰۰ میلیارد ریال از املاک ملکی و تملیکی خود و در مجموع بیش از